

3. Добровольська В. Деякі питання щодо непрямих (економічних) методів державного регулювання підприємницької діяльності / В. Добровольська // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 5. – С. 49–52.
4. Книшенко Т. Аналіз структурних макроекономічних показників на основі принципів гармонійності / Т. Книшенко // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2012. – Вип. 1(6). – С. 66–73 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2012/12ktmoph.pdf>.
5. Лопатін О.К. Економетрика : [навчально-методичні матеріали] / О.К. Лопатін, О.Б. Черненко. – Київ : Національна академія управління, 2011. – 20 с.
6. Луцков В.О. Структурний аналіз відтворення капіталу України в міжгалузевих моделях «витрати – випуск» / В.О. Луцков // Економіка розвитку. – 2012. – № 1. – С. 47–54.
7. Історія економічних учень : [підручник] / Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко, А.М. Поручник [та ін.] ; за ред. Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко. – К. : КНЕУ, 1999. – 564 с.
8. Модель міжгалузевого балансу Леонтьєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Модель_Леонтьєва.
9. Leontief W.W. Input-Output Economics. N. Y.; Oxford University Press, 1966.
10. Опыт математического моделирования экономики / А.А. Петров, И.Г. Поспелов, А.А. Шананин. – М. : Энергоатомиздат, 1996. – 544 с.
11. Головка В.А. Система національних рахунків України: сучасний стан та напрямки удосконалення / В.А. Головка // Статистика України: щорічний науково-інформаційний журнал. – 2001. – № 1(12). – С. 4–10.
12. Сергеева Л.Н. Моделирование структуры экономических систем и процессов / Л. Н. Сергеева. – Запорожье : ЗГУ, 2002. – 88 с.

УДК 330.5:330.101-044.22

Пинда Ю.В., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Львівський університет бізнесу та права

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДОМІНАНТНИХ ГАЛУЗЕЙ І СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ

Пинда Ю.В. Теоретичні засади формування домінантних галузей і секторів економіки. У статті окреслено еволюційний розвиток економічних систем різних країн. Проаналізовано підходи науковців до визначення домінантних галузей та секторів економіки. Встановлено тенденції, що мали місце у довгостроковій динаміці розвитку народногосподарських секторів. Визначено передумови утворення галузей – локомотивів загального розвитку. Обґрунтовано особливості формування та розвитку домінантних галузей та секторів національної економіки.

Ключові слова: домінантні галузі, сектори економіки, циклічні коливання, розвиток, кількість зайнятих, економіка.

Пинда Ю.В. Теоретические основы формирования доминантных отраслей и секторов экономики. В статье очерчено эволюционное развитие экономических систем разных стран. Проанализированы подходы научных работников к определению доминантных отраслей и секторов экономики. Установлены тенденции, которые имели место в долгосрочной динамике развития народнохозяйственных секторов. Определены предпосылки образования отраслей – локомотивов общего развития. Обоснованы особенности формирования и развития доминантных отраслей и секторов национальной экономики.

Ключевые слова: доминантные отрасли, секторы экономики, циклические колебания, развитие, количество занятых, экономика.

Pynda Y.V. Theoretical grounds of sectorial are a determinant of structure of national economy. In the article outlined evolutionary development of the economic systems of different countries. Approaches of research workers are analysed in relation to determination of dominant industries and sectors of economy. Tendencies which took place in the long-term dynamics of development folk economic sectors are set. Certainly pre-conditions of formation of industries-locomotives of general development. The features of forming and development of dominant industries and sectors of national economy are grounded.

Keywords: dominant industries, sectors of economy, cyclic vibrations, development, amount of busy, economy.

Постановка проблеми. Сталий соціально-економічний розвиток країн значною мірою визначається еволюцією технологічних парадигм (укладів), що зумовлює особливості конкурентних переваг національних економік у контексті глобалізації. Розробка новітніх базових технологій та періодичне упровадження їх у виробництво здійснюють структурну перебудову економіки та сприяють утворенню галузей – локомотивів загального розвитку. Формування та розвиток галузей-локомотивів вимагають глибокого осмислення та чіткого визначення стратегічних пріоритетів ефективного використання їх потенціалу та розробки дієвих організаційно-економічних механізмів щодо підвищення конкурентоспроможності відповідно до ключових орієнтирів національної безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомим науковим доробком у напрямі дослідження проблем розвитку національної економіки в умовах постіндустріалізації вважаються праці відомих українських учених-економістів: О.І. Амоші, В.М. Геєця, С.І. Дорогунцова, Я.А. Жаліла, М.З. Згуровського, М.О. Кизима, Л.Г. Мельник, А.І. Мокія, Л.І. Федулової, А.С. Філіпенка, А.А. Чухно. Значним науковим внеском у розвиток проблематики функціонування домінуючих галузей та секторів економіки є роботи українських та зарубіжних учених, таких як: Ю. Бажал, В. Базилевич, О. Білорус, В. Бодров, З. Борисенко, Д. Вернон, В. Віскузі, А. Вурос, А. Гальчинський, Д. Гарінгтон, Ч. Гіл, С. Глазьєв, А. Динкін, С. Єрохін, П. Єщенко, А. Ігнатюк, Р. Кейвз, І.-С. Коропецький, В. Лагутін, Т. Осташко, М. Портер, Л. Рой, М. Седлак, В. Точилін, Г. Філюк.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад галузевих детермінант структури національної економіки.

Виклад основних результатів. Еволюційний розвиток економічних систем різних країн вносив значні корективи у господарські процеси, вдосконалюючи їх від доіндустріальних до постіндустріальних форм суспільних відносин, та поступово ускладнював за технологічним критерієм зв'язки між структурними елементами суспільної системи. Для моделювання цих процесів і зв'язків науковцями використовується секторальна модель, що відображає технологічні структурні зрушення в економіці, теоретичним підґрунтям дослідження якої служить теорія трьох секторів, започаткована К. Кларком у праці «Умови економічного прогресу» (*Conditions of Economic Progress*) [1]. Особливості зміни секторів у процесі розвитку економіки аналізували і теоретично обґрунтували Ж. Фурастье і С. Кузнець. Вчені висунули гіпотезу, згідно з якою в ході історичного розвитку відбувається послідовний перехід від суспільства з переважанням в економіці первинного сектора, переважно сільського господарства, до індустріального (вторинний сектор) і потім до суспільства з домінуванням третинного сектора – послуг [2].

Особливо вагомим внеском у вітчизняну економічну науку відзначаються праці українського

вченого-економіста І.-С. Коропецького, який, досліджуючи динаміку розміщення продуктивних сил, суспільного добробуту та особливостей економічної структури, «розворушив» глибокий пласт рідко згаданих наріжних проблем, що є важким тягарем радянської спадщини та десятиліттями блокують можливість соціально-економічного розвитку України.

І.-С. Коропецький умовно поділив економіку країни на два сектори: споживчий сектор (С) та сектор, до якого належать галузі проміжної продукції та військово-промислового комплексу (М), у межах яких виокремив п'ять секторальних груп: I – важка промисловість; II – сільське господарство; III – інші сектори і галузі матеріального виробництва (заготовка лісу, лісообробна, целюлозно-паперова, лісохімічна галузі, будівництво, виробництво будівельних матеріалів, транспорт і зв'язок, інші сектори та промислові галузі); IV – споживчі сектори і галузі (торгівля, готельно-ресторанна сфера, громадське харчування, легка і харчова промисловість); V – послуги й управління (житлово-муніципальні послуги, нематеріальні послуги населенню, охорона здоров'я, спорт, послуги соціальних служб, освіта, культура, мистецтво, наука і наукові послуги, фінанси і кредит, страхування, соціальне забезпечення, державне управління) [3, с. 277].

У дослідницькому фокусі науковець утримував передумови «спотвореної структури сукупного виробництва» перехідного періоду, зокрема низьку трансферабельність капіталу із сектора М до сектора С; винятково низьку мобільність трудових ресурсів (у країнах колишнього соціалістичного блоку однією з головних причин низької мобільності трудових ресурсів є брак житла); велику тривалість будівельних періодів та низьку специфічних процесів (обмежені обсяги капіталовкладень і субсидування неприбуткових підприємств); нездатність та небажання уряду проводити економічні реформи та політичні обмеження [3, с. 253, 274].

У процесі дослідження особливостей функціонування транзакційного сектора І.-С. Коропецький базовими показниками вважав кількість зайнятих у фінансовій сфері, торгівлі, галузі комунікацій у розрахунку на 1 тис. ос. населення [4]. Такий підхід давав змогу зменшити ускладнення в розрахунках унаслідок значних відмінностей у структурі собівартості продукції між різними країнами, а також уникнути впливу інфляції. Результати розрахунків ученого засвідчують, що кількість зайнятих у транзакційних галузях в Україні є значно меншою ніж у розвинених країнах. За оцінками М. Шукан, відносний обсяг приватного транзакційного сектора в Україні протягом 1991–1995 рр. становив близько 40% відносно Великобританії, Німеччини, Франції та приблизно 80% відносно Болгарії, Польщі, Румунії та Угорщини. Низький рівень розвитку транзакційного сектора І.-С. Коропецький обґрунтовує тим, що в радянський період нематеріальній сфері відводилася другорядна роль на відміну від матері-

ального виробництва та приділялася значно менша увага, ніж у західних країнах [5, с. 14].

Усій економічній системі та її елементам властиві життєві цикли. Послідовність їх проходження можна охарактеризувати так: кожен цикл починається з фази народження, коли новий «ембріон» розвивається як частина передуючої економіки. Нова галузь чи сектор економіки потребує значних обсягів інвестиційних вливань, попри те, що певний період після виникнення його вклад у соціально-економічний розвиток є незначним. Згодом інвестиції починають давати віддачу, доходи – підвищуватися, стимулюючи фазу зростання. Продовження економічного розвитку виводить економічну систему на фазу зрілості. Сектор, що забезпечує розвиток, вважається пріоритетним та основоположним для економічного зростання. Заключна фаза, навіть під час вливання значних засобів в економіку, супроводжується вичерпуванням життєвих сил і зниженням економічних результатів, що призводить до стадії старіння. Старі сектори ще виконують покладені на них функції, але їхній вплив на економічний розвиток є значно меншим.

М. Седлак, досліджуючи розвиток секторальної структури економіки, зауважив, що життєвий цикл кожного сектора починається з учення населення та інвестицій, а закінчується падінням результатів діяльності. Крива життєвого циклу зазвичай не опускається до первинного рівня. Із розвитком економіки поступово скорочується життєвий цикл окремих її секторів [2]. У зв'язку із цим учений обґрунтовує таку послідовність: упродовж століть сільське господарство займало провідні позиції, проте згодом почало поступово втрачати свій потенціал, поступившись новій епосі – індустріалізації. Отже, у минулому столітті відбулося швидке зростання промислового

виробництва, у результаті чого центр господарської діяльності перемістився із сільського господарства на промисловість, частка якої в економіці суттєво зростає. Водночас розвивався сектор послуг, але темпи його розвитку були менші, ніж у промисловості [2]. За оцінками аналітиків Міжнародного валютного фонду, частка промислової продукції у номінальному ВВП багатьох високорозвинених країн протягом останніх десятиліть є практично незмінною.

Дослідження багаторічної динаміки розвитку економічних систем виокремлюють два ключових чинника, що стали передумовами структурних змін у їх секторах:

1) динаміка попиту (різна у розрізі секторів та залежна від доходу на душу населення, збільшення якого неоднаково змінює попит на окремі товари; кожному сектору (галузі) притаманна різна еластичність попиту);

2) продуктивність праці (невід'ємно пов'язана із науково-технічним прогресом, завдяки якому маленька частка зайнятого населення спроможна виготовити значно більший обсяг сільськогосподарської чи промислової продукції, ніж у декілька разів більша його кількість сто років тому).

Важливо зазначити, що на певному етапі соціально-економічного розвитку динамічно збільшується попит на засоби виробництва, зумовлений потребою у дослідженнях, проектуванні та виробництві, що, своєю чергою, вимагає збільшення інвестиційних вливань та модернізації основних фондів. В умовах всеосяжних глобалізаційних процесів країни в цілях збереження конкурентних позицій потребують постійної модернізації своїх галузей та секторів економіки, орієнтуючись на стратегічні пріоритети їх соціально-економічного розвитку.

Таблиця 1

Види модернізації та їх вплив на розвиток економіки

Вид модернізації	Характерні ознаки модернізації	Вплив на економічний розвиток національної економіки
1. Технологічна модернізація	пов'язана зі зміною та новим набором способів виробництва	зміна співвідношення між секторами у структурі економіки
2. Соціальна модернізація	передбачає зміни професійної, соціальної й освітньої структур суспільства	відбувається переміщення зайнятих між первинним, вторинним та третинним секторами економіки
3. Інституціональна модернізація	пов'язана зі зміною економічних і правових механізмів регулювання господарського життя суспільства	розвиток формальних та неформальних інститутів
4. Політична модернізація	спрямована на створення в країні сприятливих умов для здійснення інституціональної модернізації і підтримки суспільного консенсусу як умови безперервного і поступального розвитку	формування державної економічної політики, яка зорієнтована на економічний розвиток
5. Морально-етична модернізація	забезпечує виховання суспільної свідомості і формування культурно-освітнього рівня населення, адекватного вимогам усіх інших різновидів модернізації	підтримка та формування ціннісних орієнтацій, спрямована на економічний розвиток

Джерело: складено на основі [6, с. 54]

С. Єрохін обґрунтував види модернізації та їх вплив на розвиток економіки, вважаючи, що економічне зростання країни може відбуватися лише за умови узгодженого та системного розвитку технологічної, соціальної, інституційної, політичної та морально-етичної модернізації (табл. 1).

Професор Гарвардської школи бізнесу М. Портер у праці «Переваги країн у конкурентній боротьбі» (The Competitive Advantage of Nations) опублікував результати ґрунтовних досліджень, де було проаналізовано ситуацію у приблизно сотні галузей десяти країн і здійснено спробу встановити причини їх успіхів і невдач у міжнародній конкурентній боротьбі [7; 8].

Значний акцент учений зробив на першій детермінанті «ромбу Портера» (1 – забезпеченість кра-

їнами факторами виробництва; 2 – умови попиту; 3 – споріднені та допоміжні галузі; 4 – стратегія і структура фірм та конкуренція між ними), де серед усіх факторів виробництва виокремив особливу роль розширених факторів (advanced factors) (комунікаційної інфраструктури, високоосвідчених та кваліфікованих працівників, дослідницьких інститутів і лабораторій, технологічний ноу-хау) та їх переваги над базовими (basic factors) (природними ресурсами, кліматом, місцезнаходженням, демографією), вважаючи, що на відміну від базових, якими наділила країну природа, розширені є наслідком інвестицій із боку фізичних осіб, компаній та уряду [9, с. 192–193].

Сьогодні суспільство перебуває на порозі вагомих змін, що охоплюють усі аспекти життєдіяль-

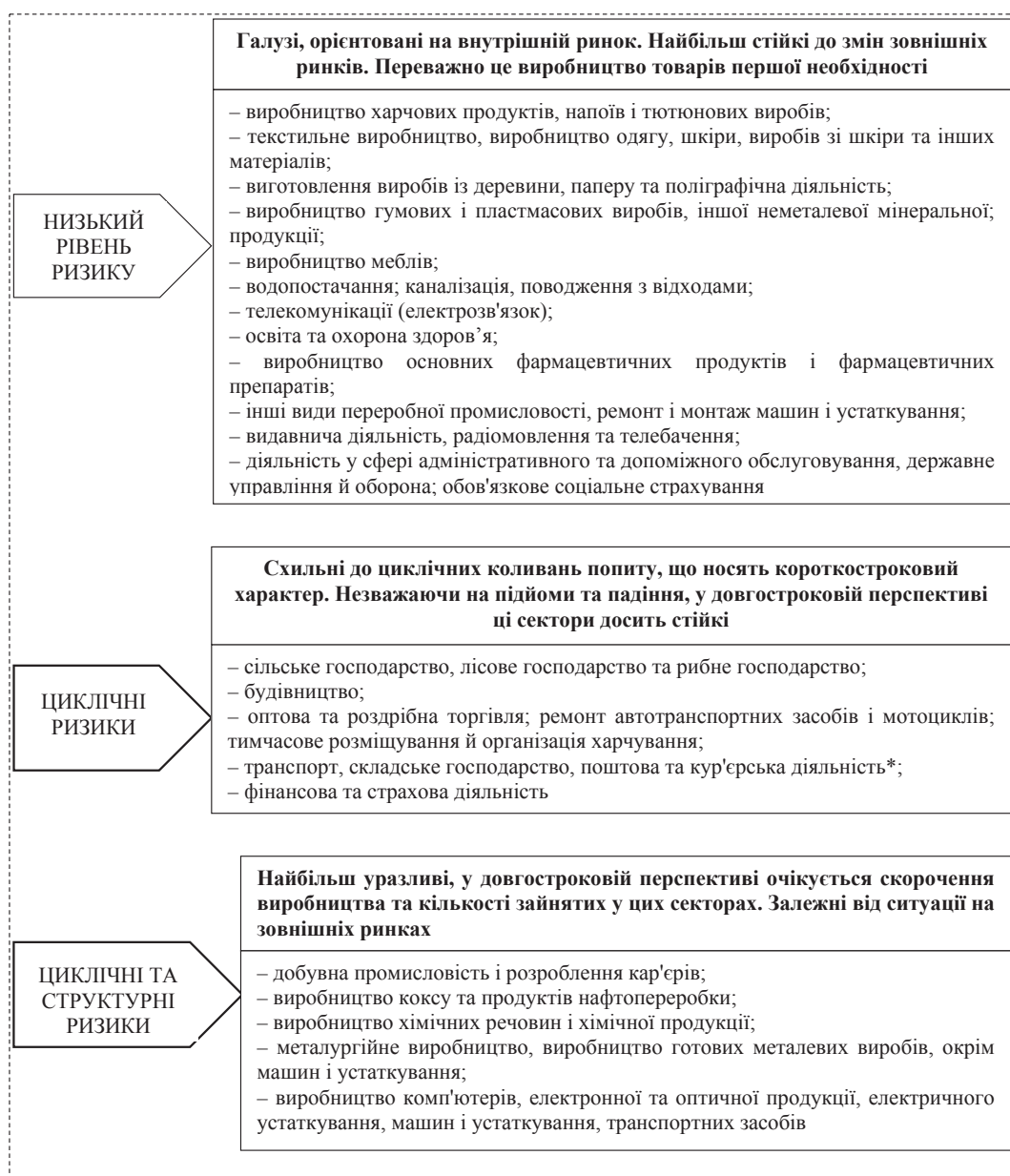

Рис. 1. Ризики у секторах економіки та їх стійкість до змін зовнішніх ринків

Джерело: складено за [11]

ності, тобто переходу у стадію «суспільства знань». Можна погодитися із твердженням С. Єрохіна, що саме знання витісняють на другий план класичні фактори (землю, працю і капітал) [6, с. 54]. Досить ґрунтовною також вважаємо думку Ю. Осипова, що «цінною стає не та праця, яка виробляє найбільшу кількість споживчої вартості, і навіть не та, яка робить це з найменшими витратами, а та, яка зайнята створенням і підтримкою, за словами В.І. Вернадського, «окультуреної природи» [10, с. 7].

Розрахунки експертів української дослідницької компанії GfK Ukraine у 2015 р. дали змогу визначити стійкість секторів економіки до змін зовнішніх ринків та класифікувати їх ризики, поділяючи на сектори з низьким рівнем ризику, циклічними ризиками та сектори із циклічними і структурними ризиками (рис. 1). Остання група секторів та галузей характеризується найбільшою чутливістю до зовнішніх змін та найбільшими структурними ризиками: використання у виробництві застарілих технологій зменшує конкурентоспроможність продукції на світових ринках (зважаючи на зростаючу конкуренцію з боку китайських та індійських виробників). До 2008 р. характерним було стрімке збільшення виробництва завдяки високому темпу зростання світової економіки, водночас ці ж сектори першими постраждали від світової кризи [11].

Більшість дослідників розглядають розвиток домінуючих галузей у контексті їх конкурентоспроможності на зовнішніх ринках і міжнародної торгівлі. Резюмуючи концептуальні засади їх функціонування, зазначимо, що теорії Сміта, Рікардо, Гекшера-Оліна обґрунтовують вигідність необмеженої вільної торгівлі.

Натомість доктрину меркантилізму і, меншою мірою, нову теорію торгівлі можна інтерпретувати як обґрунтування на користь втручання уряду з метою стимулювання за допомогою субсидій експорту та обмеження імпорту через квоти та тарифи.

Щодо пояснення реальної картини міжнародної торгівлі, зазначимо, що за винятком доктрини меркантилізму, яка обходить це питання, наявні теорії дають різні, але взаємодоповнюючі пояснення. Жодна з цих теорій сама по собі не в змозі охопити повну картину світової торгівлі, але в комплексі теорія відносної переваги, теорія Гекшера-Оліна, теорія життєвого циклу продукції, нова теорія торгівлі та теорія переваг країни у конкурентній боротьбі Портера дають змогу правильно визначити найважливіші

чинники. Згідно з теорією відносної переваги, важливу роль відіграють відмінності між різними країнами у продуктивності праці; теорія Гекшера-Оліна звертає нашу увагу на рівень забезпеченості країн факторами виробництва; теорія життєвого циклу підкреслює важливість місця впровадження на ринок нової продукції; нова теорія торгівлі показує, як завдяки спеціалізації країни може збільшуватися ефективність віддачі ресурсів та які переваги на ринку можуть мати фірма і країна-першопроходець; теорія Портера пояснює, що всі згадані чинники можуть бути важливими, оскільки всі вони впливають на чотири компоненти, які утворюють ромб Портера даної країни [9, с. 200]. А. Ігнатюк зауважив, що в галузях із сильною залежністю від природних ресурсів або в тих, де мало використовуються складні технології і навички, є можливою конкурентна перевага на основі лише однієї-двох детермінант. Щоб отримати й утримувати конкурентну перевагу в наукоємних галузях, необхідно мати перевагу в усіх складових частинах ромбу. Відповідно до тверджень М. Портера, ці детермінанти ще можна доповнити випадковими подіями (зовнішніми чинниками) та впливом уряду [12, с. 16].

Висновки. Ґрунтовний аналіз теоретичних засад галузевого розвитку дає змогу стверджувати, що кожній державі через особливості її економічної структури притаманна низка специфічних характеристик щодо визначення та підтримки домінуючих галузей та секторів економіки, що пов'язано із різними запасами, можливістю та політикою раціонального використання, збереження й нарощування природних, матеріальних, фінансових і трудових ресурсів, а отже, і різними рівнями соціально-економічного розвитку. Ключовими критеріями під час визначення національної пріоритетності тих чи інших секторів вважаємо:

- рівень платоспроможного попиту та потенційні можливості його збільшення;
- максимізацію доходів та збільшення частки у ВВП;
- мультиплікативний ефект від функціонування відповідного сектора економіки;
- посилення економічної безпеки держави;
- мінімізацію трансакційних витрат майбутніх періодів;
- гармонізацію інтересів суспільства (соціальна, економічна, екологічна компоненти).

Список літератури:

1. The conditions of economic progress. Front Cover. Colin Clark. Macmillan and co., limited, 1940. – Business & Economics. – 504 p.
2. Седлак М. Тенденции развития секторальной структуры экономики / М. Седлак // Проблемы теории и практики управления. – 1998. – № 4 [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://vasilievaa.narod.ru/4_4_98.htm.
3. Коропецький І.-С. Економічні праці. Збірник вибраних статей / І.-С. Коропецький. – К. : Смолоскип, 1998. – 416 с.
4. Коропецький І.-С. Сектор трансакцій в сучасній Україні / І.-С. Коропецький // Економіка України. – 1997. – № 7. – С. 43–51.
5. Шукан М.В. К определению трансакционных издержек / М.В. Шукан // [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://edoc.bseu.by>.

6. Єрохін С.А. Політика модернізації і механізми зміни секторальної структури економіки / С.А. Єрохін // Економічний простір. – 2014. – № 87. – С. 50–60.
7. Porter M.E., The Competitive Advantage of Nations (New York: Free Press, 1990).
8. Grant R.M. Porter's Competitive Advantage of Nations: An Assessment. Strategic Management Journal 12 (1991). – P. 535–548.
9. Гіл, Ч. Міжнародний бізнес: конкуренція на глобальному ринку / Ч. Гіл ; пер. з англ. А. Олійник, Р. Ткачук. – К. : Основи, 2001. – 856 с.
10. Осипов Ю. Надвигающаяся технореволюция и экономический социум / Ю. Осипов // Экономический науки. – 1988. – № 2. – С. 3–14.
11. Економіка міст України. Експертна оцінка GfK Ukraine, Липень, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.gfk.com>.
12. Ігнатюк А.І. Теоретико-методологічні підходи до визначення пріоритетних галузей економіки / А.І. Ігнатюк // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Ekpr/2010_33/Zmist/6PDF.pdf.

УДК 346.548

Скорупка Д., д.е.н. (dr hab.), професор
Вроцлавська вища офіцерська школа Сухопутних військ Польщі
Приймак С.А., аспірант
Львівський національний університету імені І. Франка

ВДОСКОНАЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ З УРАХУВАННЯМ СТАНДАРТІВ ЄС

Скорупка Д., Приймак С.А. Вдосконалення українського законодавства у сфері захисту прав споживачів банківських послуг з урахуванням стандартів ЄС. У статті проведено аналіз системи реформування законодавства України відповідно до вимог Європейського Союзу. Розглянуто умови Угоди про партнерство і співробітництво між Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, з одного боку, та Україною, з іншого боку. Проаналізовано європейське та українське законодавства у сфері захисту прав споживачів на ринку банківських послуг та виявлено прогалини у вітчизняному законодавстві. Наведено шляхи адаптації українського законодавства у сфері захисту прав споживачів банківських послуг до стандартів ЄС. Запропоновано альтернативні судовому методи вирішення спорів на ринку банківських послуг.

Ключові слова: банківська послуга, врегулювання спорів, омбудсмен, третейський суд, захист прав споживачів ринку банківських послуг.

Скорупка Д., Приймак С.А. Усовершенствование украинского законодательства в сфере защиты прав потребителей банковских услуг с учетом стандартов ЕС. В статье проведен анализ системы реформирования законодательства Украины в соответствии с требованиями Европейского Союза. Рассмотрены условия Соглашения о партнерстве и сотрудничестве между Европейским Сообществом и их государствами-членами, с одной стороны, и Украиной, с другой стороны. Проанализированы европейское и украинское законодательства в сфере защиты прав потребителей на рынке банковских услуг и выявлены пробелы в отечественном законодательстве. Приведены пути адаптации украинского законодательства в сфере защиты прав потребителей банковских услуг к стандартам ЕС. Предложены альтернативные судебному методы разрешения споров на рынке банковских услуг.

Ключевые слова: банковская услуга, урегулирование споров, омбудсмен, третейский суд, защита прав потребителей рынка банковских услуг.

Skorupka D., Pryimak S.A. Perfection Ukrainian legislation on protection of consumers of banking services tailored to EU standards. Analyzed the system of law reform Ukraine in accordance with European Union requirements Examined the conditions of the Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, on the one hand, and Ukraine, on the other. The analyzed Ukrainian and European legislation on consumer protection in the banking market and identified gaps in national legislation. Showed the ways to adapt Ukrainian legislation on consumer protection in the banking market to EU standards. Proposed an alternative judicial methods of dispute resolution in the banking market.

Keywords: banking services, settlement of disputes, the ombudsman, the arbitral tribunal, consumer protection banking market.